

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis

Antehac ex probatis Auctoribus breviter concinnata

Busenbaum, Hermann

Coloniae Agrippinae, 1707

Q. 159. Quæ sit regula generalis ad dignoscendum, sitne aliquis ab audienda Missa excusatus necne.

urn:nbn:de:hbz:466:1-42515

- VI. Si ex consuetudine Patriæ feminæ egræ
 non soleant tempore luctûs, vel etiam post partum
Sylv. Cajetan. Fill. num. 229.
- VII. Si quis non habeat vestes statui
 convenientes. *Navar. Henric. Sa, Azor, Bonac. l. 1. c. 1.*
- VIII. Si quæ ex occulta fornicatione prægnans
 metuat, ne id advertatur, si prodeat, *Laym. l. 1. c. 4. num. 3.*
- IX. Si quæ sciret alteri, à quo perditè amari
 retur, secururam occasionem peccati, si prodiret
Sa, Fill. num. 227.

A D D E N D A.

675 Q. 159. Quæ sit regula generalis ad dignoscendum
 sitne aliquis ab audienda Missa excusatus nec no
 R. Hanc dant *Suar. Azor, Tann. Fill. Castrop. Dic. l. 1. c. 1. Mastrio, Reiffenst. & alii cum Gob. T. 5. n. 441. & alii.*
 Illa omnis & sola causa excusat, quæ est medio
 critèr gravis, five quæ involvit notabilem
 saltem mediocrem incommoditatem in bono
 animi, corporis, honoris aut fortunarum, proprii
 vel Proximi, uti pluribus exponitur in *Vind. Gob. l. 1. c. 1. P. 2. Prop. 5.*

676 §. I. Si quis habeat privilegium in Oratorio
 domûs suæ Missam audiendi, non tenetur quidem
 sibi Missam dato stipendio procurare, uti habet
 communis cum *Dian. P. 9. T. 1. R. 19. Tamb. L. 4. c. 1. §. 2. n. 4. contra aliquos apud Fagund. in 1. Præc. Eccl. l. 2. c. 9. n. 9,* si tamen Missa nihilominus legatarij
 aut si gratis haberi possit, tenetur ibi audire, si alibi
 non possit, ita *Lugo & alii* communiùs cum *Tamb. l. 1. c. 1. §. 2. n. 4. & Gobat n. 352. contra Suar. Merol. Homob. Escob. Pelliz. Delbene de Immunit. Eccl. c. 3. D. 2. Sect. 2. n. 3. & Dian. supra.* Ratio est, quia talis tenetur
 audire, & finè incommoditate mediocriter gratè
 audire

audire potest, ergo. Si dicas: Nemo tenetur uti suo privilegio. & Non tenetur vi ipsius privilegii, *Transseat*, vi alterius Præcepti postulantis actum, qui poni potest per privilegium, N. Dixi, *Transseat*, quia Clericus per privilegium habet, ut conveniri non possit coram Judice laico, vi cujus privilegii tenetur non comparere, si citetur; similiter si per privilegium sis exemptus à Decimis, & incidas in casum, ut si solveres Decimas, non posses solvere debita Justitiæ, teneris uti privilegio non solvendi Decimas, ut debita Justitiæ solvas. Et quod dictum est de Missa in privato Oratorio, intellige de Missa tempore Interdicti, si quis privilegium habeat tum audiendi, uti faretur *Dian. supra* contra *Avil. Con. & alios apud Pasq. Quæst. 134.*

§. 2. Fœminæ, quæ non solent ad Ecclesias ire nisi famulis comitantibus, tenentur hos modico stipendio conducere, ut Missam adeant, quia quisque tenetur ad impletionem Præcepti adhibere media facilia, etiam si non sint ita ordinaria, si ex sola ipsius voluntate sint requisita, ita cum aliis *Fagund. supra.*

§. 3. Quando infirmitas impedit egredi domo ad negotia magni momenti, etiam excusat à Missa, *Suar. Castrop*; imò *Sanch. Dicast. Gob. n. 470.* dicunt, etsi ad negotia alia, ad quæ afficeris, exire posses, te non ideo statim teneri adire Missam, si hanc adiens cum repugnantia naturæ alterari posses & pati non leve incommodum.

§. 4. An in hoc vel illo casu, v. g. ratione valetudinis, sit mediocriter grave incommodum nec ne, *Suar. & Reginald.* dicunt standum esse iudicio viri prudentis; *Sily. & Tann.* dicunt standum iudicio Medici aut boni viri; *Hénriq.* iudicio Medici aut Superioris aut Parochi; *Sanch. Bonac. & Dicast.*
judi-

iudicio vel Medici vel Superioris vel Parochi
 vel etiam proprio, si æger ipse sit ita prudens
 ut possit per se ferre iudicium, & consentit *Gob.*
num. 474, addens dari posse iudicio Medici, etiam
 acatholici, nisi peculiaris sit ratio iudicandi cum
 hic non respondere fideliter: Si verò omnibus his
 & tibi ipsi adhuc permaneat dubium, *Suarez* dicit
 petendam esse dispensationem, *Bonac. Castrop. &*
Gobat num. 479. negant id opus esse, quia est
 contra praxin universalem. *Nec obstat*, quòd
 Præceptum videatur esse in possessione con-
 tra excusationem dubiam, *nam* dicunt tum tantum
 obligare ratione possessionis, quando ex observa-
 tione illius non aditur periculum damni notabilis,
 si enim adeatur tale periculum, non est paritas
 inter Præceptum & illum, qui Præcepto obligatur,
 Regula autem Juris tantum dicit in pari causa vel
 delicto meliorem esse conditionem possidentis, &
 ita illam explicat *Lugo in Resp. Mor. L. I. Dub. 4. n. 3.*
 hinc *Gob. n. 463.* universaliter sic dicit, quoties dubi-
 tas, an habeas causam sufficienter excusantem nec ne,
 & non habes, quem interrogas, si simul dubites,
 an auditio Misæ non sit tibi allatura grave
 incommodum, judica, quòd Ecclesia, benigna Mater,
 non obliget ad exponendum te periculo gravis
 incommodi; imò *Dicast.* dicit talem dubitantem
 non debere egredi domo, quia tenetur sibi prospicere
 in re gravi: Addunt *Præp. Casp. Pasq. q. 137.*
 eum sufficienter excusari, qui exeundo posset
 retardare sanitatem, rectè tamen monet *Gob. n. 479.*
 has similésque sententias non esse cuius proponendas,
 quia nimium proni sumus ad credendum
 aliquid multum obfuturum, quod tamen
 minimè oberit; præsertim quando agitur de re,
 quam illubenter facimus.

§. 5. Si Cajus æger nolit à se dimittere Titium, 680
 quamvis ipsi ab alio, qui Misam audivisset,
 æquè bene deserviri posset, peccat Cajus, nisi fortè
 apprehenderet eam Titii assistentiam sibi esse
 necessariam aut multùm proficuum, Titius tamen
 poterit ex Misâ emanere, si aliàs in Cajo oriretur
 gravis turbatio, tristitia & indignatio, tum enim
 excusat grave incommodum Proximi, ita
Pasq. Quæst. 1328.

§. 6. Multi negant propter lucrum notabile 681
 posse omitti Misam, affirmant tamen *Az. Basf.*
Jord. Tambur. num. 7. Gob. à n. 492, qui etiam putat,
 si sis tenuis fortunæ, te excusari ob lucrum duo-
 rum ducatorum; si sis verè pauper, unius ducati,
 quia hoc lucrum respectu illorum est notabile,
 quo non censeatur Ecclesia velle eos privari.

§. 7. Si Misam negligas, ut iter agas cum aliquo, 682
 qui faciet expensas itineris, aut multùm subleva-
 bit, excusant te *Suar. Dicast. & alii cum Gob. n. 496;*
 imò (secundùm aliquos) sola derelictio sociorum
 itineris videtur esse causa sufficienter excusans,
 quòd alii cum *Pasq. q. 1339.* limitant ad iter longum
 & solitarium; consentiunt *Henriq. Tamburin. Gob.*
Illsung T. 5. num. 164, si socius levaturus est tædium
 longæ viæ, nam tale diuturnum tædium ferre,
 videtur esse grave incommodum, & ferè
 conjunctum habet timorem vel periculum
 gravis incommodi, uti fatetur *Pasq.*

§. 8. Communior sententia tenet cum *Pasq. q. 1342,* 683
 quòd major utilitas spiritualis non excuset, nisi sit
 conjuncta cum necessitate, quia Præcepta habent
 vim obligandi, major autem utilitas pendet
 à libera electione nostra, atque omittere
 aliquod Præceptum ex libera electione est
 violare Præceptum. Admittit tamen *Illsung*
 consti-

constitutum in peccato mortali posse Confessionem præponere Missæ, si hanc vel illam debere omittere, quod intellige, si aliquamdiu in statu peccati mortalis esset alioqui permansurus.

684 §. 9. Aurigæ, qui per consuetudinem habent Jura vehendi aliqua die festo, etiam habent Jura omitterendi Missam, si hanc auditâ vehere non possint, quia quando aliquid conceditur, conceduntur omnia necessaria ad illud, *Dicast. & Gob. num. 9.* ideoque etiam *Suarez* cum *Gob. num. 500.* dicit molitorem excusari à Missâ, qui excusatur in labore servili, si auditâ Missâ non posset exercere laborem sibi licitum, ex quo omisio sequeretur mediocriter gravis jactura: Addunt aliqui, etsi tu posses vecturam omittere sine notabili damno, tamen plerosque non posse, & ideo te posse cum illis uti privilegio consuetudinis præterea si alter Jus habet curandi, ut vehantur sua, tu habes potestatem vehendi, quia vehi & vehere sunt correlativa, regula autem correlativorum est regula partium, inquit ex Jure *Gobat num. 10.*

685 §. 10. Famuli, qui ut ministrent Dominis suis omittunt Missam, tum excusantur, si ministerium illud secundum communem æstimationem & vivendi modum sit necessarium, & non permittat audiri Missam, uti sunt: educere greges, domum custodire &c, neque tum peccant Dominis, si sic impediunt, quia est moralis necessitas ministerii cum Missâ impossibilis: quod si talia sunt ministeria, quæ præveniri possint, non tenentur famuli extra-ordinariam adhibere diligentiam, v. g. notabiliter decurrare somnum, ut sic Missam audiant, si tamen ministerium non sit necessarium Domini mandantes omittere Missam peccant, famuli verò excusantur saltem pro aliquot vicibus.

si sine gravi incommodo detrectare non possint ; si autem tale impedimentum non ordinarium neque per se necessarium foret continuum, tenerentur deferere talem Dominum, uti dictum est L.2. à n.103. Denique si famuli cum mediocri vigilia seu molestia prævenire possent tale impedimentum, tenerentur, *Castrop. T.22. P. ult. N.6.*

§. 11. Si vir vel uxor debeat custodire domum 686 & sic Misfam ommittere , quamvis vir sit caput mulieris , adeoque possit jubere hanc manere domi , tamen cum etiam sit socia & consors, non potest jubere manere semper , sed tenetur aliquando permittere accessum ad Misfam , ipse manens domi , vel ponens alium domus custodem : Si autem famulum aut famulam habeant , poterunt jubere hanc semper manere domi, non peccant tamen, si quandoque permittant adire Misfam, & illorum unus domi maneat, quia tanta utilitas famuli excusat : quod si ipsorum unus expigrizia maneret, foret veniale, *Steph. cum Gobat num. 494.*

§. 12. Communiter non excusat distantia 687 mille passuum ; nobiles tamen & teneras feminas non obligat *Dicast.* ad mille quingentos passus, ad quos obligat feminas mediæ sortis ; rusticas verò similes viris etiam ad longius spatium : Si autem pluat aut ningat, spatium proportionatè minus excusat singulos ; & universaliter loquendo de hominibus mediocriter valentibus, abstrahendo à malignitate tempestatis, secundum *Suar. Fag. Eill. Dian. P.10. T.15. R.35. Gobat n.486.* videtur excusare distantia ter mille passuum, id est, unius bonæ horæ apud nos seu ferme quinque quadrantium : Et licet Superiores in Germania punirent illos, quos scirent ferè semper abesse ob distantiam sesqui-horæ,
C c néque

néque excusarent emanentes semper ob distantiam
duarum horarum, tamen prudens Confessarius,
inquit *Gob. n. 487.* non movebit scrupulum, et si tales
crebrò maneant domi. Quòd si quis horà distet
& sit pluvia vel auræ intemperies, *Gobat num. 488.*
eum excusat: imò *Burgh. Cent. 3. Cas. 1.* ait univer-
saliter sufficere unius horæ distantiam, ut Missa
subinde omittatur intra annum, sed videtur debere
alia causa accedere, v.g. debilitas, pluvia aut
similis incommoditas.

688 §. 13. Ex rationabili causa, v.g. in pœnam justam
delicti, potest pater filio negare vestes, vel Dominus
servo prohibere egressum, detinendo domi veluti
clausos, licet per accidens non sint audituri Missam,
ita *Fagund. & Tamb. num. 4.*

689 §. 14. Timens, ne propter delictum comprehen-
datur, si foras prodeat, potest manere domi, *Henric.
Dicast. Gob. num. 501.*

690 §. 15. Non statim condemnandi sunt moralis
adolescentes vel puellæ emanentes è Missa, quando
pro eorum Matrimoniis fiunt proclamationes,
nisi aliam Missam aut in alio templo audire possint,
nam si adsint, aspiciuntur, ridentur, verecundantur,
& consuetudo tum emanendi, si alicubi sit,
eos excusat, *J. March. in Candelab. Ref. Cas. c. 6. q. 1.*

691 §. 16. Nè Papa quidem potest absolutè & totaliter
dispensare cum aliquo super obligatione audiendi
Missam, saltem quoad illam partem, in qua consistit
essentia Sacrificii, quia colere Deum per Sacrificium
spectat ad Jus naturale, & in Lege Nova spectat
etiam ad Jus positivum divinum, in neutro autem
per se potest dispensare Papa, nec potest esse causa
deobligandi absolutè & totaliter eum, qui est &
manet potens, *Pasq. quæst. 1324.* docentque *March. &
Sporer T. 3. c. 4. n. 36.* excusatos à Missa die Dominico
tenuerunt

teneri sub mortali Deum colere aliquo speciali cultu saltem interno, quia Præceptum divinum est, ut in Sabbato, quod apud nos est Dominica, Deus specialiter colatur. Hoc vult S. Augustinus Serm. 251. de Temp. *Observemus diem Dominicam & sanctificemus illum Qui verò hoc non potest, saltem in domo sua oret & non negligat Deo solvere votum & reddere pensum servitutis suæ; satis tamen erit abstinere à servilibus eâ intentione, ut colatur DEUS, qui in Sabbato quievit; nec obligatio illius intentionis est in Fæstis purè ab Ecclesia institutis.*

C A P U T II.

De Quarto Præcepto:

Honora Patrem &c.

D U B I U M I.

Ad quid teneantur liberi erga Parentes.

Resp. Tenentur vi hujus Præcepti, tum geni-
toribus, tum Superioribus, in iis rebus, cc 692
in quibus quisque & quamdiu subjectus iis est, cc
amorem, reverentiam, & obedientiam præstare; cc
ita ut si notabilis horum defectus sit in re gravi, cc
graviter peccetur: quod facilius fiet respectu cc
Parentum, quàm aliorum. *Ita communiter.* cc
V. Fill. T. 28. P. 2. c. 1. Regin. L. 2. c. 1. &c. Unde resolves: cc

1. *Contra amorem graviter peccat filius, I.* cc
Si signa odii Parentibus ostendat, & asperè tractet. cc
2. Si torvo oculo ferè semper eos intueatur, cc
ac ita asperè loquatur, ac si odio haberet. cc

Cc 2

3. Si